

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Tor Sæther, 73 19 92 82

Uttalelse til konsesjonssøknad for etablering av Grøna kraftverk i Tydal kommune

Viser til mottatt konsesjonssøknad datert 19.12.2023.

Klima- og miljøavdelingen

Klima- og miljøavdelingen legger hovedvekt på styringssignaler i rundskriv T-2/16 fra Miljødepartementet, hvor det framgår at nye naturinngrep av nasjonal eller vesentlig regional betydning skal unngås. Rundskrivet ligger til grunn for miljøforvaltningens innsigelsespraksis og skal bidra til økt forutsigbarhet om hvilke klima- og miljøhensyn staten mener skal ivaretas i arealplanlegging.

Grøna er i Vann-nett vurdert til å ha svært god økologisk tilstand. Etter vannforskriften § 4 og vedtatt vannforvaltningsplan for Trøndelag, skal minst god økologisk tilstand opprettholdes. Dersom ny påvirkning vil medføre dårligere enn god økologisk tilstand permanent, må vilkårene i vannforskriften § 12 være oppfylt.

Omsøkt kraftutbygging i Grøna kommer ikke i konflikt med Verneplan for vassdrag, vernet areal eller villmarkspregede områder, men vil medføre redusert vassføring og flomvannføring på ca. 2 km elvestrekning, mellom inntaksbasseng og kraftverk, samt en støpt terskel ved inntaket.

Det framgår at elvebunnssubstratet på berørt elvestrekning i hovedsak består av berg og store blokker, og er lite egnet for gyting. Fosser og større partier der vannet går over berg uten kulper, utgjør sannsynlige naturlige vandringshindre for fisk, også storaure. Et vandringshinder hevdes å ligge ca. 100 m nedstrøms planlagt kraftstasjon. Ut fra dette og planlagt minstevassføring, synes det som at god økologisk vannmiljøtilstand i Grøna kan opprettholdes selv om kraftverket etableres.

Åtte rødlistede arter er registrert innenfor eller nært tiltaks- og influensområdet.

Granmeis er vurdert som truet og hjelmmose som sårbar. «Terrestrisk Naturovervåking» (TOV) viser relativt store variasjoner i granmeisbestanden mellom år, men en langvarig og vedvarende bestandsnedgang. Granmeis trives i blandingsskog i nærheten av fuktige områder, og fragmentering av slike habitater (inklusive drenering av våtmark) kan virke negativt på bestanden. Den er også

avhengig av morkne trestammer for uthakking av reirhull. Grøna synes å renne over fjell- og blokksubstrat i et definert elveleie. Utenfor elvestrengen synes de langsiktige konsekvensene av reguleringen å bli små. Grøna vil sommers tid ha minstevannføring på 500 l/sek, og sideløp til Grøna vil ikke bli påvirket. Vi tror derfor ikke at bestanden av granmeis i dette området vil påvirkes særlig av omsøkt regulering.

Hjelmmose er påvist i planlagt rørtrasé, og arten kan forsvinne ved omsøkt tiltak. Hjelmmose er kun registrert på denne lokaliteten i Tydal kommune, men er utbredt ellers i hele fjellkjeden. I Nord-Norge går arten ofte ned til kysten. Arten finnes i Sverige, Island, Finland og på Færøyene. I tillegg er den påvist i Skottland og Alpene, samt i Asia, nord i Nord-Amerika og på Grønland. Arten vokser gjerne på steder som er fuktig eller har vekslende fuktighet gjennom året.

Seks arter er vurdert som *nær truet*; linmjølke, rødsildre, rustdoggnål, granseterlav, gyllen vokssopp og heilo. Kategorien *nær truet* gir ikke grunnlag for innsigelse iht. T-2/16.

Redusert vassføring og færre flomsituasjoner over 2 km elv kan påvirke naturtypen bekkekløft og flomskogsmark negativt. For å unngå punktering av myrareal er det viktig at rørtraseen ikke legges i drenerende masser og at den legges utenfor rødlistede myrområder.

Minst 21 av 35 elver av en viss størrelse som renner ut i Neavassdraget er regulert for kraftproduksjon, enten ved at konsesjon for utbygging er gitt eller at utbygging er vurdert konsesjonsfri; Kvernbecken, Uthusbecken, Kalvåa, Rotla, Kråssåa, Kvennbekken, Uska, Nekkåa, Halvdagsåa, Seteråa/Storbekken, Hynna, Litj-Hena, Væla, Løddlja, Tya, Nea (hovedvassdrag som er påvirket på hele strekningen), Renåa, Gulsetelva, Slindelva, Nåla og Brandelva. Minst ca. 180 km er utbygd og ca. 80 km ikke utbygd, når kun berørt elvestrekning i regulert vassdrag, og ikke hele elvestrekningen medregnes. Alle de store 14 innsjøene i Neas nedbørsfelt er påvirket av kraftproduksjon; Gammelvollsjøen, Sellisjøen, Finnkoisjøen, Vessingsjøen, Nesjøen/Essandsjøen, Stuggusjøen, Falksjøen, Sylsjøen, Sørungen, Østrungen, Slindvatnet, Rensjøen, Selbusjøen og Stor-Draktsjøen. Grovt regnet er neddemt areal for disse innsjøene til sammen ca. 50 km². Totalt synes om lag 63 prosent av nedbørsfeltet til Nea utbygd til vannkraftproduksjon.

Grøna er fra før ikke påvirket av kraftproduksjon. Naturlig vannføring med tidvis store flommer er viktig for økosystem. Sand og grus som transporteres gjennom vassdrag skaper egne skjul, oppvekst- og gyteplasser og er viktig for livet i og langs vann. Mange arter av planter og insekter som lever på elvebredder er avhengige av flom, som f.eks. pionerarter av planter (f.eks. Klåved) og planter som vokser på oversvømt mark, jf. flomskogsmark. Redusert vannføring, færre flommer og evt. partikkelpåvirkning etter bore- sprengningsarbeider, kan gi færre gyte- og oppvekstplasser for fisk og redusert artsmangfold mht. insekter, planter og fugl som følge av mindre oversvømt areal og mer slam på elvebunnen.

Grøna representerer en elvebiotop av betydelig størrelse og med åpenbare kvaliteter i en region med omfattende vassdragsreguleringer. Samla belastning i Neavassdraget mht. inngrep for vannkraftproduksjon er derfor betydelig, jf. naturmangfoldloven § 10. Samtidig etterspør samfunnet mer kraft til grønn omstilling.

Det er særlig det biologiske mangfoldet langs den 2 km elvestrengen som fraføres vann som påvirkes, men minstevannføring vil redusere de negative konsekvensene.

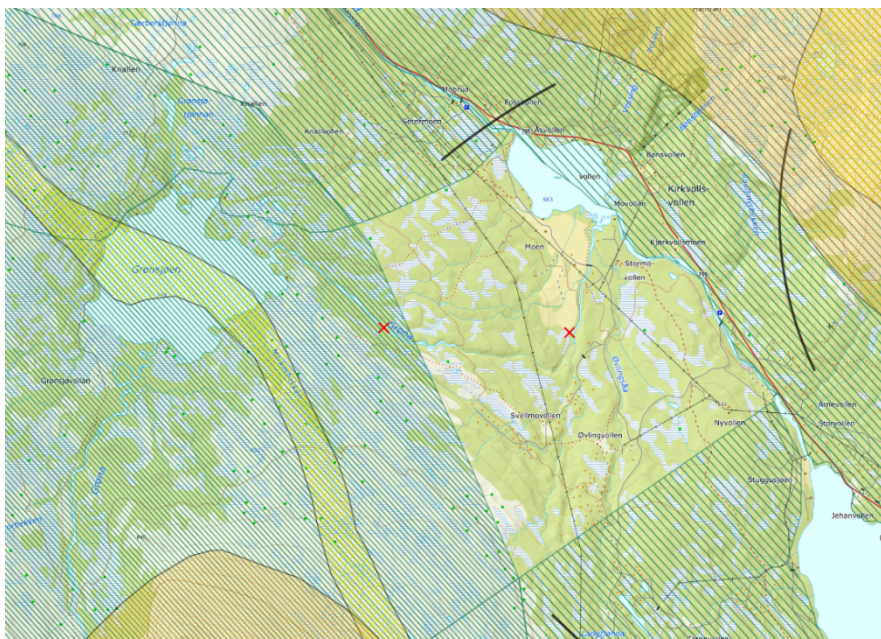
Klima- og miljøavdelingen mener at det ved utbygging av Grøna må settes vilkår om minstevassføring, at punktering av myrareal unngås ved at rørtraseen ikke legges i drenerende masser og at rørtraseen legges utenfor rødlistede myrområder som eksentrisk høgmyr og rik åpen jordvannsmyr.

Landbruk

Tiltaket ser i liten grad til å påvirke landbruksinteressene. Ut fra føringer om et skjerpet jordvern er det likevel viktig at det søkes løsninger hvor inngrepet i jordressurser minimeres. For ev. midlertidig beslag av dyrka mark legger vi til grunn at jorda blir like god igjen etterpå og at det vurderes konkret hvordan dette kan ivaretas. Kabelen må da legges tilstrekkelig dypt slik at den ikke kan komme i konflikt med jordbruksdrifta, herunder pløying, drenering, mm.

Reindriftens [arealbrukskart](#) og [distriktsplanen](#) gir informasjon om sijtens arealbruk og utfordringer. Arealbrukskartet viser at området kan benyttes som reinbeite gjennom hele året. Videre er det flyttleier og trekkleier i området, men ingen i direkte konflikt med inngrepet. Vi understreker at arealbrukskartet kun viser en overordnet bruk, og ikke er et fullgodt verktøy for å vurdere områdebruken til sijten. Detaljert bruk må avklares med reindriften selv.

Figur 1: Kartet viser flytt- og trekkleier, oppsamlingsområder, samt vårbeite (grønn skravur) i området. Tett grønn skravur viser kalvingsland for sijten. Vinterbeite, høstvinterbeite, høstbeite og sommerbeite er ikke tatt med i dette kartutsnittet (www.kilden.nibio.no). Røde kryss viser inntak (i vest) og kraftstasjon.

Stugusjøen og Tya er distriktsgrensen mellom Gåebrien sijte og Saanti sijte. Området for tiltaket er utvilsomt et meget sentralt område for reindriften.

Videre går det en kraftledning (72 kV) gjennom området, og det er etablert fritidsbebyggelse rett sør for Grøna. Dette er eldre reguleringsplaner fra 70- og 80-tallet.

Søknaden

Reindrift er omtalt på s. 25 ifm. en utredning Ecofact har gjort. Denne omtalen fremstår som meget ufullstendig og med liten forståelse av reindrift. Søker viser også til at de ikke er enig i denne begrensede vurderingen.

Reindrift er videre omtalt under pkt. 3.13 på s. 28. Her vises det til at anleggsperioden må tilpasses reindriftens bruk, samt at Grøna kan miste en barriereeffekt (pga. mindre vannføring) på reinens trekk nord/østover. Av distriktet selv er dette i tidligere uttalelser påpekt som svært uheldig da det øker faren for rein på innmark ved kraftstasjonen (Moen fellesbeite). Søker oppgir å ikke ha fått kontakt med sijten for å diskutere saken. Dette er svært uheldig og svekker vurderingene i søknaden.

Under avbøtende tiltak (pkt. 4, s. 32) skal tyngre anleggsarbeid unngås i perioden mars-juli. Dette av hensyn til kalvings- og parringsperioden til reinen. Dette er et sentralt avbøtende tiltak.

Konsultasjonsplikt

Norges vassdrags- og energidirektorat har konsultasjonsplikt i saker som berører samiske interesser, jfr. samelovens kapittel 4. NVE er godt kjent med denne praksisen, som skal bidra til å sikre at samiske interesser blir ivaretatt, utover ordinær høring og medvirkning. Vi legger til grunn at Gåebrien sijtes merknader til søknaden blir ivaretatt så langt det lar seg gjøre som konkrete og tydelige vilkår i et evt. positivt konsesjonsvedtak. Fra vårt ståsted skulle vi gjerne sett at NVE hadde foretatt en innledende konsultasjon før saken gikk på høring til berørte parter.

Vår vurdering

Ut fra tidligere uttalelser i saken og vurdering ut fra dagens søknad er det spesielt to forhold som er viktig å belyse. Anleggsperioden må tilpasses reindriftas bruk av området, og da spesielt i perioden før, under og etter kalving. Dvs. fra rundt 1.april til 1.juli. Videre bør det være løpende dialog mellom sijten og tiltakshaver for å gjøre fortløpende tilpasninger i anleggsarbeidet dersom det skulle være rein i området.

Under driftsfasen er de negative konsekvensene først og fremst knyttet til endring av barriereeffekten av Grøna. Endring av vannføring gir uforutsigbarhet for den tradisjonelle beitebruken. Reindriftsavdelingen er ikke kjent med om kravet til minstevannføring på våren og terrengforholdene nedstrøms inntaket er slik at Grøna fremdeles vil ha en barriere-effekt på reinens trekk på våren og forsommeren. Avbøtende tiltak knyttet til innmarka på Moen (nord for kraftstasjonen) bør derfor vurderes. Utfordringer med rein på innmark er til dels stor enkelte steder i Trøndelag, og det er svært uheldig med inngrep som bidrar til å forsterke denne utfordringen.

Vi anbefaler at NVE avholder en befaring med sijten før saken behandles.

Reindriftsavdelingen understreker at tiltaket kommer i et sentralt område for Gåebrien sijte og samisk reindrift. Det er derfor viktig at NVE ivaretar hensynet til reindriften i en eventuell konsesjon. *Vi krever derfor at NVE gjennomfører konsultasjon med sijten og at det fastsettes vilkår om spesielt anleggsperiode ved en evt. konsesjon. Andre forhold som evt. skulle komme frem i konsultasjonen(e) må også ivaretas. Vi stiller på befaring dersom dette gjennomføres.*

Konklusjon

Ut fra hensynet til klima og miljø, fraråder Statsforvalteren at det gis tillatelse uten vilkår.

Ut fra hensynet til samisk reindrift fraråder Statsforvalteren at det gis tillatelse uten vilkår som ivaretar hensynet til Gåebrien sijtes bruk av området.

Med hilsen

Frode Rabben (e.f.)
fung. underdirektør
Kommunal- og justisavdelingen

Tor Sæther
seniorrådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere:

klima- og miljø: senioringeniør Leif Inge Paulsen - 74 16 80 93

reindrift: Svein Bjørk – 74 13 80 57

Kopi til:

Tydal kommune
Trøndelag fylkeskommune
Gåebrien sijte/ Riast-Hylling
reinbeitedistrikt

Tydalsvegen 125
Fylkets hus, Postboks 2560
v/Inge Even Danielsen, postboks
236

7590 TYDAL
7735 STEINKJER
7374 RØROS